

Vissa socialförsäkringsfrågor

Sammanfattning

Utskottet ställer sig bakom regeringens förslag till ändringar i socialförsäkringsbalken m.fl. lagar. Utskottet föreslår dock vissa redaktionella ändringar.

Förslagen innebär att ansvaret för att ett samordningsförbund fullgör sina skyldigheter enligt arkivlagen ska ligga på arkivmyndigheten i en kommun som är medlem i förbundet i stället för på kommunstyrelsen och att lagen om fortsatt lokal försöksverksamhet med finansiell samordning mellan socialförsäkring, hälso- och sjukvård och socialtjänst i vissa fall ska upphävas.

Andra förslag gäller regelförenklingar avseende beräkning av bostadstillägg respektive fastställande av grunder för den frivilliga pensionsförsäringen. Vidare föreslås att Pensionsmyndigheten ska ha möjlighet att fatta interimistiska beslut om att dra in eller minska allmän ålderspension, efterlevandepension och efterlevandestöd.

Ytterligare ett förslag innebär att lagen om statlig ersättning vid ideell skada m.m. ändras på så sätt att skadan för rätt till ersättning ska ha godkänts av Försäkringskassan eller Pensionsmyndigheten.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 augusti 2017 respektive den 1 november 2017.

Behandlade förslag

Proposition 2016/17:152 Vissa socialförsäkringsfrågor.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	4
Utskottets överväganden	5
Ändringar i socialförsäkringsbalken m.fl. lagar	5
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	8
Propositionen	8
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag	9

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Ändringar i socialförsäkringsbalken m.fl. lagar

Riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag om ändring i socialförsäkringsbalken,
2. lag om ändring i lagen (1977:266) om statlig ersättning vid ideell skada m.m. med den ändringen att i bilaga 2 i dels rubriken, dels ingressen ordet "ideell" sätts in mellan "vid" och "skada",
3. lag om ändring i lagen (2003:1210) om finansiell samordning av rehabiliteringsinsatser med den ändringen att i bilaga 2 i rubriken ordet "lagen" sätts in mellan "i" och "(2003:1210)",
4. lag om upphävande av lagen (2003:1217) om fortsatt lokal försöksverksamhet med finansiell samordning mellan socialförsäkring, hälso- och sjukvård och socialtjänst i vissa fall,
5. lag om ändring i lagen (2010:111) om införande av socialförsäkringsbalken.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2016/17:152 punkterna 1–5.

Stockholm den 18 maj 2017

På socialförsäkringsutskottets vägnar

Fredrik Lundh Sammeli

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Fredrik Lundh Sammeli (S), Johan Forssell (M), Mikael Cederbratt (M), Phia Andersson (S), Lars-Arne Staxäng (M), Yilmaz Kerimo (S), Solveig Zander (C), Rickard Persson (MP), Tina Ghasemi (M), Kerstin Nilsson (S), Linus Bylund (SD), Emma Carlsson Löfdahl (L), Wiwi-Anne Johansson (V), Aron Modig (KD), Teresa Carvalho (S), Mathias Tegnér (S) och Heidi Karlsson (SD).

Redogörelse för ärendet

Inom Socialdepartementet har följande promemorior utarbetats, vilka ligger till grund för regeringens proposition.

Fastställande av inkomst av kapital vid beräkning av bostadstillägg samt utvidgad möjlighet att fatta interimistiska beslut avseende ålderspension och ersättning till efterlevande (S2016/07888/SF).

Arkivmyndighet för finansiell samordning av rehabiliteringsinsatser (S2011/06520/SF) som även innehåller förslag om upphävande av lagen (2003:1217) om fortsatt lokal försöksverksamhet med finansiell samordning mellan socialförsäkring, hälso- och sjukvård och socialtjänst i vissa fall.

Frivillig Pensionsförsäkring (S2016/01847/SF).

Därtill har Kammarkollegiet i en skrivelse (S2016/01179/SF) begärt en ändring av 1 § lagen (1977:266) om statlig ersättning vid ideell skada m.m.

Förslagen vad gäller lagen (2003:1210) om finansiell samordning av rehabiliteringsinsatser och lagen (2003:1217) om fortsatt lokal försöksverksamhet med finansiell samordning mellan socialförsäkring, hälso- och sjukvård och socialtjänst i vissa fall är av sådan karaktär att de i och för sig bör granskas av Lagrådet. Förslagen är dock författningstekniskt och även i övrigt av sådan beskaffenhet att ett yttrande från Lagrådet skulle sakna betydelse. Lagrådets yttrande har därför inte inhämtats.

I betänkandet behandlar utskottet proposition 2016/17:152 Vissa socialförsäkringsfrågor. Inga motioner har väckts i ärendet.

En redovisning av det riksdagsbeslut som föreslås i propositionen finns i bilaga 1. Det lagförslag som lämnas i propositionen finns i bilaga 2.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag med vissa redaktionella ändringar.

Utskottets överväganden

Ändringar i socialförsäkringsbalken m.fl. lagar

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bifaller regeringens förslag till ändringar i socialförsäkringsbalken m.fl. lagar.

Gällande ordning

Av 102 kap. socialförsäkringsbalken, förkortad SFB, framgår att bostadstillägg för den som har fyllt 65 år betalas ut med 95 procent av bostadskostnaden upp till ett tak på 5 000 kronor för den som är ogift och 2 500 kronor för den som är gift. Därutöver lämnas ett tillägg på 340 kronor per månad för ogifta och 170 kronor för gifta. Förmånen börjar reduceras vid inkomster som överstiger ett visst fribelopp, som för 2017 uppgår till 97 216 kronor för den som är ogift och 86 688 kronor för den som är gift.

Storleken på bostadstillägget bestäms bl.a. av den bidragsgrundande inkomsten som utgör summan av överskott i inkomstlagen tjänst, näringsverksamhet, kapital och del av förmögenhet m.m.

Kapitalinkomster beräknas för året före det år då ansökan kom in till Pensionsmyndigheten eller Försäkringskassan, och vid omräkning utan ansökan ska kapitalinkomster beräknas för året före det år som bostadstillägget avser (102 kap. 7 § SFB). Om inkomsterna ändras så att förmånen påverkas ska den försäkrade anmäla detta så snart som möjligt och senast fjorton dagar efter det att den anmälningsskyldige fick kännedom om förändringen (110 kap. 46 och 47 §§ SFB). Normalt får den försäkrade kännedom om detta i samband med kontrolluppgiften i januari månad, vilket innebär att ändrade kapitalinkomster ska anmälas senast i mitten av februari månad efterföljande år. Uppgift om den fastställda kapitalinkomsten finns dock först efter att Skatteverket fattat ett beslut om slutlig skatt, dvs. tidigast i juni månad under taxeringsåret.

Propositionen

Inkomst av kapital vid beräkning av bostadstillägg

I propositionen anges att en viktig utgångspunkt för regelverket för bostadstillägg är att prövningen ska göras utifrån uppgifter som speglar den försäkrades aktuella ekonomiska situation. Vad gäller uppgift om överskott i inkomstslaget kapital gäller dock att beräkningstidpunkten ska avse historiska uppgifter, nämligen deklaraionsuppgifterna per den 31 december. Regeringen anser att det skulle leda till högre kvalitet i handläggningen och en förenkling för

den försäkrade om det fastställda värdet av inkomst av kapital i beslutet om slutlig skatt i stället skulle ligga till grund för beräkningen av överskott i inkomstslaget kapital.

Regeringen föreslår därför att beräkning av överskott i inkomstslaget kapital ska göras utifrån de uppgifter som har legat till grund för Skatteverkets beslut om slutlig skatt, som har fattats närmast före den första månad som prövningen av bostadstillägget avser. En ändring av bostadstillägget ska då gälla fr.o.m. månaden efter den månad Pensionsmyndigheten eller Försäkringskassan fick uppgifterna från Skatteverket. Enligt regeringen innebär förslaget att omräkning till följd av ändrade kapitalinkomster normalt kommer att kunna göras i juli i stället för i februari för de flesta försäkrade, dvs. en förskjutning med fem månader.

Regeringen föreslår vidare att bostadstillägg ska få räknas om utan föregående underrättelse vid ändring av överskott i inkomstslaget kapital och att en ny beräkning ska få göras utifrån enbart den ändring som ligger till grund för omräkningen.

Förslagen omfattar även äldreförsörjningsstöd som redan i dag beräknas på samma sätt som bostadstillägg.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 november 2017 med vissa övergångsbestämmelser.

Interimistiska beslut om allmän ålderspension, efterlevandepension och efterlevandestöd

Enligt 112 kap. 3 § SFB kan den handläggande myndigheten, om det finns sannolika skäl att dra in eller minska en beslutad ersättning, besluta att ersättningen ska hållas inne eller lämnas med lägre belopp till dess ärendet avgjorts. I 112 kap. 4 § 3 och 5 SFB anges dock att sådana interimistiska beslut inte får fattas i ärenden om allmän ålderspension, efterlevandepension och efterlevandestöd.

I propositionen anges att reglerna bl.a. medför att Pensionsmyndigheten kan dra in vissa men inte alla förmåner, trots att samma underlag borde leda till indragning eller minskning av samtliga förmåner. Det handlar ofta om ärenden där pensionären vistas utomlands. Utredningstiden kan i de här fallen vara lång, vilket enligt regeringen medför att en felaktig utbetalning kan fortsätta under mycket lång tid. Förutom oacceptabla kostnader för det allmänna i form av högre kostnader för både administration och ökade försäkringskostnader förorsakar detta också onödiga och besvärande åtgärder mot enskilda individer.

Regeringen föreslår därför att ett interimistiskt beslut ska kunna fattas om det finns sannolika skäl att dra in eller minska beslutad allmän ålderspension, efterlevandepension eller efterlevandestöd till dess att ärendet har avgjorts.

Lagändringen föreslås träda i kraft den 1 augusti 2017.

Propositionens övriga förslag

När det gäller det statliga personskadeskyddet föreslår regeringen att för att ha rätt till ersättning enligt lagen (1977:266) om statlig ersättning vid ideell skada m.m. ska en skada ha godkänts av Försäkringskassan eller Pensionsmyndigheten enligt bestämmelserna om statligt personskadeskydd i 43 kap. och 87–88 kap. SFB.

Vad därefter gäller frågan om ändring i lagen (2003:1210) om finansiell samordning av rehabiliteringsinsatser föreslår regeringen att ansvaret för tillsynen av att ett samordningsförbund fullgör sina skyldigheter enligt arkivlagen ska ligga på arkivmyndigheten i en kommun som är medlem i samordningsförbundet.

Regeringen föreslår också en ändring i 6 kap. 4 § lagen (2010:111) om införande av SFB som innebär att de försäkringstekniska grunderna för den frivilliga pensionsförsäkringen ska fastställas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

Nu nämnda förslag ska enligt regeringen träda i kraft den 1 november 2017.

Utöver det föreslår regeringen att lagen (2003:1217) om fortsatt lokal försöksverksamhet med finansiell samordning mellan socialförsäkring, hälso- och sjukvård och socialtjänst i vissa fall ska upphöra att gälla vid utgången av juli 2017.

Utskottets ställningstagande

Utskottet, som noterar att det inte väckts några motioner i ärendet, ser positivt på regeringens förslag om bostadstillägg och äldreförsörjningsstöd. Förslagen kommer att underlätta för alla berörda parter, såväl myndigheter som enskilda. Utskottet anser också att förslaget om interimistiska beslut om ålderspension, efterlevandepension och efterlevandestöd är väl motiverat av skäl som redovisas i propositionen. Utskottet har således inte något att invända mot dessa förslag. Inte heller har utskottet något att erinra mot förslagen i övrigt. Utskottet tillstyrker därför propositionens förslag, dock med vissa redaktionella ändringar.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2016/17:152 Vissa socialförsäkringsfrågor:

1. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i socialförsäkringsbalken.
2. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1977:266) om statlig ersättning vid ideell skada m.m.
3. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2003:1210) om finansiell samordning av rehabiliteringsinsatser.
4. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om upphävande av lagen (2003:1217) om fortsatt lokal försöksverksamhet med finansiell samordning mellan socialförsäkring, hälso- och sjukvård och socialtjänst i vissa fall.
5. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2010:111) om införande av socialförsäkringsbalken.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

1 Förslag till lag om ändring i socialförsäkringsbalken

Härigenom föreskrivs att 74 kap. 19 och 20 §§, 102 kap. 7 §, 103 kap. 3 och 4 §§ och 112 kap. 4 § socialförsäkringsbalken ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

74 kap.

19 §

Äldreförsörjningsstöd ska omprövas när något förhållande som påverkar stödets storlek har ändrats.

Äldreförsörjningsstöd får räknas om utan föregående underrättelse om den del av årsinkomsten ändras som utgörs av

– en förmån som betalas ut av Försäkringskassan eller Pensionsmyndigheten,

– pension enligt utländsk lagstiftning, *eller*

– avtalspension eller motsvarande ersättning som följer av kollektivavtal.

– pension enligt utländsk lagstiftning,

– avtalspension eller motsvarande ersättning som följer av kollektivavtal, *eller*

– överskott i inkomstslaget kapital som avses i 102 kap. 7 § 3.

Det som föreskrivs i andra stycket gäller också när ändring sker av

– sådant belopp som avses i 102 kap. 17–19 §§,

– preliminärt bostadsbidrag enligt 98 kap., eller

– taxeringsvärde för annan fastighet än sådan som avses i 5 § lagen (2009:1053) om förmögenhet vid beräkning av vissa förmåner.

Vid omräkning av äldreförsörjningsstödet med stöd av andra och tredje styckena får en ny beräkning av stödet göras utifrån enbart den ändring som ligger till grund för omräkningen.

20 §

Ändring av äldreförsörjningsstöd ska gälla från och med månaden närmast efter den månad när anledningen till ändring uppkom. Gäller det ökning ska även 7 § andra stycket beaktas.

En ändring av äldreförsörjningsstödet ska dock gälla från och med den månad under vilken de förhållanden har uppkommit som föranleder ändringen, om förhållandena avser hela den månaden.

Om Pensionsmyndigheten har hämtat in uppgifter som avses i 102 kap. 7 § 3 direkt från Skatteverket för omräkning av äldreförsörjningsstödet utan föregående

underrättelse med stöd av 19 §, ska en ändring av äldre försörjningsstödet, i stället för vad som följer av första och andra styckena, gälla från och med månaden efter den månad då Pensionsmyndigheten har fått uppgifterna från Skatteverket.

102 kap.

7 §¹

Den bidragsgrundande inkomsten är summan av

1. ett uppskattat överskott i inkomstslaget tjänst enligt 10 kap. 16 § inkomstskattelagen (1999:1229),
2. ett uppskattat överskott i inkomstslaget näringsverksamhet beräknat enligt 8 §,
3. överskott i inkomstslaget kapital beräknat enligt 9 § för året före det år då ansökan om bostadstillägg görs eller, vid omprövning av bidragsgrundande inkomst av annan anledning än som anges i 103 kap. 3 §, året före det år bostadstillägget avser,
3. överskott i inkomstslaget kapital beräknat enligt 9 § utifrån de uppgifter som har legat till grund för Skatteverkets beslut om slutlig skatt, för senast möjliga beskattningsår, som har fattats närmast före den första månad som prövningen av bostadstillägget avser,
4. del av förmögenhet enligt 10–13 §§, och
5. vissa andra inkomster enligt 15 §.

103 kap.

3 §

Bostadstillägget får räknas om utan föregående underrättelse om den del av årsinkomsten ändras som utgörs av

- en förmån som betalas ut av Försäkringskassan eller Pensionsmyndigheten,
- pension enligt utländsk lagstiftning, *eller*
- avtalspension eller motsvarande ersättning som följer av kollektivavtal.
- pension enligt utländsk lagstiftning,
- avtalspension eller motsvarande ersättning som följer av kollektivavtal, *eller*
- överskott i inkomstslaget kapital som avses i 102 kap. 7 § 3.

Det som anges i första stycket gäller också när ändring sker av

- sådant belopp som avses i 102 kap. 17–19 §§,
- preliminärt bostadsbidrag enligt 98 kap., eller
- taxeringsvärde för annan fastighet än sådan som avses i 5 § lagen (2009:1053) om förmögenhet vid beräkning av vissa förmåner.

¹ Senaste lydelse 2012:599.

Vid omräkning av bostadstillägget med stöd av första och andra styckena får en ny beräkning av bostadstillägget göras utifrån enbart den ändring som ligger till grund för omräkningen.

4 §

En ändring av bostadstillägget ska gälla från och med månaden efter den månad då anledningen till ändring har uppkommit. En ändring av bostadstillägget ska dock gälla från och med den månad under vilken de förhållanden har uppkommit som föranleder ändringen, om förhållandena avser hela den månaden. Gäller det höjning av tillägget ska även 101 kap. 10 § beaktas.

Om Pensionsmyndigheten eller Försäkringskassan har hämtat in uppgifter som avses i 10 kap. 7 § 3 direkt från Skatteverket för omräkning av bostadstillägget utan föregående underrättelse med stöd av 3 §, ska en ändring av bostadstillägget, i stället för vad som följer av första stycket, gälla från och med månaden efter den månad då Pensionsmyndigheten eller Försäkringskassan har fått uppgifterna från Skatteverket.

112 kap.

4 §

Interimistiska beslut om ersättning enligt 2 och 3 §§ får inte fattas i ärenden om

1. adoptionsbidrag,
2. bilstöd,
3. allmän ålderspension,
4. särskilt pensionstillägg, eller
5. efterlevandepension och efterlevandestöd.

Interimistiska beslut enligt 3 § får inte fattas i ärenden om assistansersättning.

Interimistiska beslut om ersättning enligt 2 och 3 §§ får inte fattas i ärenden om adoptionsbidrag, bilstöd eller särskilt pensionstillägg,

Interimistiska beslut enligt 2 § får inte fattas i ärenden om allmän ålderspension, efterlevandepension eller efterlevandestöd.

1. Denna lag träder i kraft den 1 augusti 2017 i fråga om 112 kap. 4 § och i övrigt den 1 november 2017.

2. I fråga om ärenden som avser ansökan om äldreförsörjningsstöd eller bostadstillägg gäller 74 kap. 19 och 20 §§, 102 kap. 7 § samt 103 kap. 3 och 4 §§ i den äldre lydelsen fortfarande för förmåner som avser tid till och med den månad då beslut om slutlig skatt för beskattningsåret 2017 har fattats av Skatteverket. I fråga om ärenden som avser

omprövning av äldreförsörjningsstöd och bostadstillägg tillämpas 74 kap. 19 och 20 §§, 102 kap. 7 § samt 103 kap. 3 och 4 §§ i den nya lydelsen första gången i fråga om förmåner som avser tid för vilken överskottet i inkomstslaget kapital ska beräknas utifrån beslut om slutlig skatt för beskattningsåret 2017.

2 Förslag till lag om ändring i lagen (1977:266) om statlig ersättning vid skada m.m.

Härigenom föreskrivs att 1 § lagen (1977:266) om statlig ersättning vid skada m.m. ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §¹

Den som ådrar sig skada som omfattas av bestämmelserna om statligt personskadeskydd i 43, 87 och 88 kap. socialförsäkringsbalken har rätt till ersättning av staten enligt denna lag.

Den som ådrar sig skada som *Försäkringskassan har godkänt enligt bestämmelserna om statligt personskadeskydd i 43 kap. socialförsäkringsbalken eller den som ådrar sig skada som Pensionsmyndigheten har godkänt enligt bestämmelserna om statligt personskadeskydd i 87 och 88 kap. socialförsäkringsbalken* har rätt till ersättning av staten enligt denna lag.

Om skadan har ådragits under ledighet eller annan fritid vid vistelse utanför förläggningsplats eller annan plats där verksamheten i fråga bedrivs, och skadan inte har orsakats av olycksfall vid färd till eller från nämnda plats då färden föranleddes av och stod i nära samband med verksamheten, utges ersättning endast till den som fullgör grundutbildning eller repetitionsutbildning enligt lagen (1994:1809) om totalförsvarsplikt samt till den som genomgår militär utbildning inom Försvarsmakten som rekryt och som har skadats under tjänstgöringen.

Denna lag träder i kraft den 1 augusti 2017.

¹ Senaste lydelse 2010:1221.

3 Förslag till lag om ändring i (2003:1210) om finansiell samordning av rehabiliteringsinsatser

Härigenom föreskrivs att 20 § lagen (2003:1210) om finansiell samordning av rehabiliteringsinsatser ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

20 §

Ansvaret för tillsynen av att samordningsförbundet fullgör sina skyldigheter enligt arkivlagen (1990:782) *skall åvila kommunstyrelsen* i en kommun som är medlem av förbundet. *Kommunstyrelsen skall därvid* samråda med Riksarkivet. Om mer än en kommun ingår i förbundet, *skall* de berörda kommunerna komma överens om vilken av dem som *skall* svara för tillsynen.

Kommunfullmäktige i den ansvariga kommunen får, efter samråd med Riksarkivet, meddela föreskrifter om förbundets arkivvård. Vad som föreskrivs i 12 och 15 §§ arkivlagen om regeringen, den myndighet regeringen bestämmer och landstingsfullmäktige *skall* i stället avse kommunfullmäktige.

Ansvaret för tillsynen av att samordningsförbundet fullgör sina skyldigheter enligt arkivlagen (1990:782) *ligger på arkivmyndigheten* i en kommun som är medlem av förbundet. *Arkivmyndigheten ska* samråda med Riksarkivet. Om mer än en kommun ingår i förbundet, *ska* de berörda kommunerna komma överens om vilken av dem som *ska* svara för tillsynen.

Kommunfullmäktige i den ansvariga kommunen får, efter samråd med Riksarkivet, meddela föreskrifter om förbundets arkivvård. Vad som föreskrivs i 12 och 15 §§ arkivlagen om regeringen, den myndighet regeringen bestämmer och landstingsfullmäktige *ska* i stället avse kommunfullmäktige.

Denna lag träder i kraft den 1 augusti 2017.

4 Förslag till lag om upphävande av lagen
(2003:1217) om fortsatt lokal
försöksverksamhet med finansiell samordning
mellan socialförsäkring, hälso- och sjukvård
och socialtjänst i vissa fall

Härigenom föreskrivs att lagen (2003:1217) om fortsatt lokal försöksverksamhet med finansiell samordning mellan socialförsäkring, hälso- och sjukvård och socialtjänst i vissa fall ska upphöra att gälla vid utgången av juli 2017.

5 Förslag till lag om ändring i lagen (2010:111) om införande av socialförsäkringsbalken

Härigenom föreskrivs att 6 kap. 4 § lagen (2010:111) om införande av socialförsäkringsbalken ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

6 kap. 4 §

Bestämmelserna om frivillig pensionsförsäkring i 22 kap. i den upphävda lagen (1962:381) om allmän försäkring i deras lydelse före den 1 januari 1981 tillämpas på försäkring på grund av avgift som har *erlagts* före den dagen.

Bestämmelserna om frivillig pensionsförsäkring i 22 kap. i den upphävda lagen (1962:381) om allmän försäkring i deras lydelse före den 1 januari 1981 tillämpas på försäkring på grund av avgift som har *betalats* före den dagen.

De försäkringstekniska grunderna som avses i 22 kap. 2 § i den upphävda lagen om allmän försäkring kan även fastställas av den myndighet som regeringen bestämmer.

Denna lag träder i kraft den 1 augusti 2017.